

Upproret i Libanon fortsätter

[Intervju med Rima Majed, ur [Jacobin magazine](#), 17 februari 2020. Översättning från engelska, Göran Källqvist. Intervjuare Shireen Akram-Boshar.]

(Jacobin magazine: Av de massprotester som bröt ut över hela världen i oktober förra året var de i Libanon bland de största, och de riktade sig både mot ett misslyckat nyliberalt system och en djupt rotad sekterism. Nu under sin fjärde månad visar protesterna inga tecken på att minska.

Under mer än 100 dagar har Libanon ansatts av massprotester, med upp till en miljon människor på gatorna i ett land med mindre än 7 miljoner invånare. Demonstrationerna kallas nu Libanons ”oktoberrevolution”, och uppstod som svar på en rad frågor, från motstånd mot åtstramningar, regeringens misskötsel av klimatkatastrofen, och ett fullständigt avvisande av landet sekteristiska politiska system, som blivit mer befäst sedan inbördeskriget.

Nu inne på sin fjärde månad befinner sig proteströrelsen i Libanon vid en skiljelinje. Flera regeringsombildningar har knappast blidkat rörelsen, och vartefter skuldkrisen förvärras fortsätter regeringen att söka hjälp från Internationella valutafonden, IMF, vilket retar upp demonstranterna ännu mer. Det finns motstridiga tankar i rörelsen om det bästa sättet att gå framåt, och fackföreningarna har för första gången på decennier just börjat göra sig gällande.

För att diskutera upprorets dynamik och utmaningarna för det framöver, talade Shireen Akram-Boshar med Rima Majed.)

SAB: Det har gått mer än 100 dagar sedan revolutionen i Libanon började. Stora delar av det libanesiska samhället har varit inblandade, nästan var femte invånare har deltagit i protesterna. Hur är situationen nu? Hur har upproret behållit sin styrka?

RM: Sedan revolutionen la in en högre växel igen nyligen är det massprotester varje dag. Demonstranter blockerar vägar, fördömer den nyutnämnda regeringen och demonstrerar framför bankerna och parlamentet. Men det statliga förtrycket är också hårt. Under de senaste två veckorna har det varit särskilt illa. Dussintals har arresterats och hundratals skadats. Säkerhetsstyrkorna har speciellt siktat mot demonstranternas ögon och skadat och gjort flera blinda.

Under den senaste vågen har banksektorn varit den huvudsakliga måltavlan. Det är på grund av de dagliga förödmjukelser som bankerna har tvingat fram. De har nått en outhärdlig nivå. Både fattigdomen och inflationen har ökat, men det är inte bara det. Till och med de som har lite pengar på banken är förhindrade att komma åt dem, vilket leder till påtvingad utarmning. De enda undantagen är de mycket rika, de som har förbindelser till bankeliten eller som kan överföra pengar från utlandet. För majoriteten har förnedringen gått så långt att saker och ting absolut inte kommer att lugna ner sig.

Det betyder inte att gatorna kommer att vara fyllda av demonstranter hela tiden. Studenterna spelar en avgörande roll, och när protesterna har minskat så har det ofta varit i samband med att skolor och universitet har öppnat igen. Men mer än de andra revolutionerna i regionen inleddes denna revolution på grund av en akut ekonomisk kris. Så den kommer att fortsätta.

Ingenting har hänt under de tre senaste månaderna som uppmuntrar folk att gå hem. Det har just

utsetts en ny regering, men redan innan den tillkännagavs visste vi att folket inte skulle lita på den. Det har inte skett några avgörande förändringar inom den härskande eliten, och det har inte vidtagits några verkliga åtgärder för att ta itu med den ekonomiska krisen.

På senare tid har det talats en hel del om att Hizbollah tar över och införlivar rörelsen. Jag tror att det är viktigt att betona att alla politiska partier, inklusive Hizbollah, ända från början har försökt ta över revolutionen. Libanesiska styrkorna, det falangistiska Kataeb, Fria patriotiska rörelsen och Framtidsrörelsen försökte alla under olika skeden ta över revolutionen och manövrera i den efter [tidigare premiärminister Saad] Hariris avgång. Paniken på senare tid över Hizbollahs närvaro beror främst på att de när de mobiliserar tar med sekterismen ut på gatorna. De tar upp sekteristiska talkörer som "Shia, Shia". Det krävs inte mycket analys för att fatta det.

Men revolutionen har hanterat det mycket bättre än våra tidigare proteströrelser. I början hördes röster inom revolutionen som sa: "de är infiltratörer, vi måste få bort dem från gatorna, det är Hizbollah". Men det tystades snabbt ner av folk som sa att gatorna är öppna, vi vet att vi måste ta itu med försöken att ta över, men det betyder inte att vi måste stöta bort individer. Det finns också möjligheter att organisera på andra sätt och bygga broar. Rörelsen har insett att Hizbollahs bas – den överväldigande majoriteten av shiabefolkningen i Libanon – utgör en stor del av arbetarklassen och fattiga arbetare.

Med detta sagt inser även jag att det finns en klar risk för att politiska partier, närmare bestämt Hizbollah, utnyttjar revolutionen. Det finns gemensamma intressen när det handlar om att sikta in sig på bankerna. Och det är därför kraven på bankerna måste vara så tydliga att det inte lämnar utrymme för Hizbollah eller andra partiet att kunna mobilisera kring samma krav.

Det är en del av hur revolutionen måste radikaliseras och anpassa sin retorik. Istället för att säga: "Vi accepterar inte de fattiga som utgör vissa partiers väljarkår", eller anklaga dem för att vara infiltratörer och förrädare, måste vi istället ha ett sätt att diskutera som inte bara knyter problemen med banksektorn till det nyliberala och finansiella system som vi är mot – det är en diskussion som även Hizbollah skulle hålla med om, även om de i praktiken stödde hela den nyliberala politiken under det decennium då de satt vid makten – utan också en diskussion som tar upp den politiska vision vi arbetar för.

Libanons revolution har inte bara kännetecknats av massprotester, utan också av ideologiska framsteg och ett avvisande av det politiska etablissemanget i en omfattning som vi inte har sett under tidigare uppror. Revolutionen har också lyckats visa sambanden mellan ekonomiskt och politiskt missnöje. I vilken mån har det politiska medvetandet förändrats?

I enorm omfattning. Det har kommit efter decennier av aktivism, såväl som lärdomar från tidigare rörelser både i Libanon och i hela regionen. Ett exempel är rörelsen "DuStinker" 2015. Genom dessa erfarenheter är rörelsen nu mer medveten om klassdynamiken, och är noga med att inte stöta bort folk som fortfarande skriver under på en sekteristisk politik – i synnerhet arbetarklassens fattigare delar som har blivit Hizbollahs bas. Det är ett stort framsteg sedan 2015.

Å andra sidan är den svagaste länken frågan om organiseringen, som demonstranterna börjar ta upp först nu. Mina farhågor för de kommande månaderna och åren rör det faktum att vi fortfarande inte har lyckats organisera oss. Det är särskilt svårt eftersom vi just har inlett processen, under revolutionen, istället för innan den.

Jag tycker mig se tre strömningar inom revolutionen. Det finns en radikal strömning, eller en som har blivit mer radikaliserad. Den har börjat tänka intersektionellt, och riktar in sig på ojämlikhet mellan klasser och mellan kön och frågan om medborgarskap, ras och flyktingar. Den mobiliserar kring alla dessa frågor och kopplar samman dem, och kräver en omvälvning av både det nyliberala ekonomiska systemet och det sekteristiska politiska systemet.

Den andra strömningen är mer liberal. Den anser inte att problemet är ett systemproblem utan istället korrupktion, och att det kommer att räcka att byta ut enskilda politiker mot ”renare” eller mindre korrumpade ledare. Det är den mer de icke-statliga organisationernas strömning. Den har en stark närvaro i revolutionen, och det förs seriösa debatter mellan den och den mer radikala strömningen.

Och sedan är det de stora grupper som inte är organiserade, och som mobiliseras på mer oplanerade sätt. Denna tredje strömning går samman mer organiskt, den har inga tydliga politiska projekt eller visioner. Utmaningen är att få samman dessa tre olika strömningar för att vidareutveckla rörelsen.

Det är viktigt att förstå att demonstranterna i Libanon inte bara utmanar ett nyliberalt system, utan även landets sekteristiska system. De två är oskiljaktiga. Demonstranterna kräver ett slut på de ekonomiska försämringarna – i grund och botten ett slut på det nyliberala systemet – genom att återinföra delar av välfärdsstaten, vilket också skulle innebära slutet för det sekteristiska systemet. Det skulle innebära att det inte längre är nödvändigt att gå till sin sekteristiska za'im [ledare eller chef] för att kunna tillfredsställa sina grundläggande behov, och således göra det sekteristiska systemet överflödigt.

Revolutionen utgör ett allvarligt hot mot de sekteristiska ledarna eftersom det är första gången i Libanons moderna historia som så många helt klart har mobiliserat mot dem. De som protesterar har ett grundläggande klassmedvetande och betraktar de sekteristiska ledarna som korrumpade härskare som samlar rikedomar på majoritetens bekostnad. Alla mobiliseringar i Libanon som antar en klassdynamik och förenar folk utifrån intressen utanför sekterismens logik anses vara ett hot mot det sekteristiska systemet – som bara kan blomstra genom att göra folk beroende av sina ledares skyddslingbaserade tjänster. Varje påtryckning för rättigheter för arbetare och krav på välfärd från staten utgör ett allvarligt hot mot de sekteristiska ledarna.

Ända sedan det libanesiska inbördeskrigets slut 1990 har en libanesiska härskande klassen arbetat ihärdigt för att krossa alla övergripande arbetarorganisationer och därmed vänstern. Arbetarrörelsens och vänsterns successiva försvagning har hindrat allt organiserat motstånd, och samtidigt avpolitiserat en stor del av samhället. Vilka är, med tanke på detta, möjligheterna till organisering?

Du har rätt i att regimen i Libanon sedan kriget systematiskt har kvävt varje möjlighet till organisering. Inte bara övergripande organisering; det första de krossade var fackföreningarna. Idag är Libanons Allmänna fackföreningsfederation helt införlivad av regimen, och den representerar mindre än 5% av arbetarna. Den har inte gjort någonting för att stöda revolutionen – bara utfärdat ett svagt uttalande efter att vi protesterade framför deras lokaler.

Men detta är en revolution som så uppenbart handlar om klassfrågor. Och det var tydligt från den allra första dagen: anledningen till missnöjet var skatterna, den ekonomiska kollapsen och kopplingen av den libanesiska liran till dollar. Det går inte att förbise detta och bara tänka på

politisk organisering utan att behöva hantera klassfrågan. Det är en bra möjlighet att organisera längs klasslinjer och ta tillbaka arbetar- och den sociala frågan som ingångar för dem som vill ha förändring.

I Libanon har geopolitik stått i den politiska diskussionens blickfång under decennier. Ett fokus på regionala spänningar och sekterism har överskuggat klass, kön och arbete. Revolutionen har fått diskussionen att åter rikta in sig på den sociala frågan. Och i revolutionen börjar vänstern till slut ta organisationsfrågan på allvar, istället för att fortsätta att insistera på behovet att vara utan ledare.

Till skillnad från 2015 är många aktivister idag övertygade om att det finns ett behov av politisk organisering och att vi ska förbereda oss för de kommande omgångarna av uppror. En del försöker organisera via kommuner i regionen ('Ammieh) under namnet "17:e oktoberkommuner". Andra har organiserat på grannskapsnivå, speciellt de aktivister som blockerade vägar under revolutionens inledning.

En del grupper fanns tidigare, som Li Haqqi och Beirut Madinati, och de är en del av de större samordningsgrupper som samlar olika grupper som organiserar på marken. Slutligen försöker en del bilda nya vänsterkoalitioner som både är antiimperialistiska och antiauktoritära, och det är helt klart till stöd för alla folkliga uppror från Syrien till Bahrain.

Kan du berätta mer om Lebanon's Professionals' Association [Libanons yrkesförbund] som du var med om att grunda?

Många av oss som följde revolutionerna i regionen såg att de enda två revolutioner som kunde skapa någon sorts övergång var Tunisien och Sudan. Det var uppenbart att det berodde på närvaron av organiserade och självständiga fackföreningar. Tillsammans med andra var jag övertygad om att den enda vägen för oss i Libanon att kunna bryta med det sekteristiska, nyliberala systemet var att återerövra fackföreningarna. Det verkade ända från början uppenbart att det är vår chans att göra något klassbaserat. Så arbetarfrågan är central för tanken på politiska förändringar i landet.

Vi började organisera redan under början av revolutionen med två huvudmål. Det första var att organisera oss politiskt för att stöda och knuffa revolutionen framåt. Det andra var att återerövra arbetar- och yrkesfackföreningarna och organisationerna. Det är en utmaning, inte minst med tanke på att aktivismen under årtionden har formats kring ytterst nyliberala, individualistiska värderingar och med en hel del interna splittringar. Men trots allt detta tror jag att det är ett initiativ med stor potential. Det är ett av de få ställen där jag har förhoppningar på lång sikt. Det är bara genom att återerövra våra intressen som samhällsgrupper och klasser istället för sekter och individer, som vi kommer att kunna bekämpa det nyliberala, sekteristiska systemet som hela tiden försöker göra oss till individer och inte grupper som baserar sig på något annat än en sekt.

Och det är där jag tror att yrkesförbundet kan spela en viktig roll för att förändra den politiska kulturen. De senaste årtiondenas mest radikala rörelser i Libanon – som samtliga är verkligt viktiga initiativ – har också påverkats av det nyliberala systemet. Titta bara på rörelsernas namn: Beirut Madinati (Beirut är min stad), det är aldrig *madinatona* (vår stad); Li Haqqi (För mina rättigheter), inte våra rättigheter; Hathal Bahro Li (Det är mitt hav), inte vårt hav. Och när revolutionen började sprayade dessa grupper på bankerna, *rudduli masriyati* (Ge tillbaka mina pengar). Som om problemet var individuellt, och om banken ger tillbaka mina pengar så är allt bra. Det är vad ett nyliberalt system gör med vårt politiska medvetande. Och innan vi erövrar tillbaka ett annat "vi" än

det sekteristiska "vi", ett "vi" som grundar sig på våra intressen som samhällsklasser, kommer det att bli mycket svårt att bryta med detta system. Ty sekterismen är inte skild från nyliberalismen, den är andra sidan av myntet. Sekterismen är beroende av kapitalismen och nyliberalismen, och vi måste bryta med båda på samma gång.

Vilka krafter består Libanons yrkesförbund av? Vad har det uppnått hittills, och vad tar det sig an nu?

Förbundet omfattar yrkesutbildade och arbetare från olika sektorer, inklusive universitetsprofessorer, skollärare, ingenjörer och arkitekter, läkare, arbetare i kultursektorn, journalister och advokater. Förbundet har planerat en del av de allra största demonstrationer under upproret. Det har också hållit en rad offentliga debatter på olika torg runt om i landet. För närvarande organiserar det sig internt och arbetar på att göra färdigt sina grundningsdokument, inklusive sitt uppdrag, vision och inre uppbyggnad. Yrkesförbundet har via Oberoende universitetsprofessorers förbund arbetat nära studenterna och fortsätter att samverka med ett antal politiska grupper, gräsrotsorganisationer och studentgrupper i revolutionen.

Libanons revolution befinner sig för närvarande i en sorts återvändsgränd, där demonstranterna avvisar det politiska systemet och eliten och de sistnämnda vägrar ge med sig. Eftersom den ekonomiska situationen fortsätter att förvärras och bankerna straffar arbetande människor, har demonstranterna svarat med en kampanj som riktar sig mot bankerna. Och ändå är ett viktigt krav på gatan fortfarande att ersätta politiker med teknokrater. Vad handlar det om?

Det är därför jag säger att revolutionen är en process, inte en händelse. Den har precis som allt annat sina egna motsättningar, och det är det dialektiska förhållandet mellan de olika strömningarna som kommer att skapa det som kommer sedan. På kort sikt kommer det att bli svårt. Vi har inget tydligt alternativ som kan ersätta det nuvarande systemet, det finns ingen förtrupp som kan leda oss framåt. Det är inte någon revolutionär kupp, det är mer som en samhällsexplosion som har inlett en lång revolutionär process som kommer att genomgå många upp- och nedgångar.

Vi vet att vi behöver skuldavskrivningar, vi behöver kapitalkontroll, men vem ska driva igenom det? Den politiska eliten? Nationalisera bankerna – givetvis. Men under vilken regim? Ger jag banksektorn till de nuvarande makthavarna? Och det finns stora diskussioner om förändringar av konstitutionen, inklusive om konstitutionen bara behöver tillämpas mer omsorgsfullt, eller om vi ska ändra den helt och hållet. Allt detta är mycket svåra frågor.

Det är därför jag tror att det är bra för radikaler att "kräva det omöjliga" under revolutionen, som Che Guevara skulle säga. Vi måste tro på att det är möjligt att förändra och kämpa för det, men också tänka på mekanismerna – hur når vi vårt mål? Det är där organiseringen är avgörande, och tydliga alternativ till status quo blir viktiga. Och det är också där hela diskussionen om att vägra ha en ledning så tydligt motverkar sitt syfte. Vad innebär det att vara en revolution som inte vill komma till makten?

Även grundläggande krav på elektricitet och vatten visar tydligt på behovet att bryta radikalt med systemet. Vi behöver inte en teknokratisk regering av "experter" som ska ge råd om hur man får elektricitet. Det är inte raketvetenskap. Libanon har ingen elektricitet, men det beror inte på att vi inte har räknat ut hur vi ska få det. Det är ett politiskt problem.

De härskande eliterna agerar fortfarande som om det inte är någon revolution. Trots att trycket ökar mot dem kommer de att studsa tillbaka tills revolutionen har ett ledarskap som kan översätta trycket på gatorna till politiska erövringar, och forma en övergångsperiod som grundar sig på de strävanden som de hundratusentals på gatorna uttrycker. För tillfället får revolutionen bränsle från massor som bara är arga och exploderar, men utan en tydlig strategi att pressa på för en speciell sorts politiska, ekonomiska och sociala förändringar.

Vad har kontrarevolutionen för huvudsaklig taktik i detta skede? Har den härskande klassens sekteristiska skildringar fortfarande någon dragningskraft?

Kontrarevolutionen använder tre huvudtaktiker. Den första är att införliva. De politiska partierna vidhåller att de också är mot staten och att de också är mot den härskande klassen. Alla politiker i Libanon har stått i TV och sagt att de är mot de härskande eliterna, som om de inte är en del av denna elit. Och de uppmanar sina väljare att mobilisera, bara för att skapa spänningar på gatorna.

Den andra taktiken är förtryck, som genomföra via säkerhetsapparatens tre viktigaste armar – polisen, armén och *zo'ran*, de sekteristiska politiska partiernas milis. De är ytterst strategiska. Under den senaste omgången hårt förtryck såg vi hur armén använde våld mot demonstranter i södra Libanon och polisen under flera dagar konsekvent förtryckte protesterna i Beirut, med ett antal svårt skadade och hundratals arresterade som resultat, och en kampanj där säkerhetsstyrkor brände demonstranternas tält.

Och den tredje taktiken är sekteristisk splittring. Revolutionen utgör ett farligt hot mot de sekteristiska ledarna, speciellt eftersom den uttrycker klassbaserade krav. Det är därför försöken till sekteristisk splittring inleddes redan från första början och mycket tydligt. Jag menar, när de skickar folk ut på gatorna för att ropa "Shia, shia", vad gör de? I en del regioner i söder där nästan alla är shia så mobiliserade de och ropade taktfast, "Shia, Shia", och folk svarade, "Vi också, vi också!"

För ett land där sekterismen är så djupt rotad i vardagen har de härskande partierna hittills misslyckats dramatiskt att underblåsa sekterismen. Det är av stor betydelse att dessa försök helt klart har misslyckats, tre månader in på revolutionen. Och jag tror att Hizbollahs beslut nyligen att mobilisera mot bankerna beror på att de inser att det inte är så lätt att piska upp sekterismen nu. Det är helt enkelt inte samma sak.

Sekterismen är beroende av ett nätverk av skyddslingar som inte bara handlar om pengar utan också icke statlig välfärd och säkerhet. Det blir svårare inom ramen för den ekonomiska krisen. Frågan är om de kan tillhandahålla det. Det var nedskärningar redan innan revolutionen startade. Situationen hotar att avslöja det sekteristiska systemets svaghet – om man inte tillhandahåller de grundläggande tjänsterna så kommer inte folk att stanna kvar hos en.